

Antagandeverision 2024-07-30

Vattentjänstplan

för Tranås kommun

TRANÅS
KOMMUN

Beslutande
Datum och paragraf
Diarienummer

Kommunfullmäktige
Klicka här för att ange datum., § XX
XXXXÅÅÅÅ/X

ORDLISTA

Ord	Beskrivning
Allmän VA-anläggning	En kommunal anläggning där kommunen tillhandahåller vatten och avlopp (VA).
Avloppsvatten	Samlingsnamn för spillvatten och dagvatten
Dagvatten	Med dagvatten avses tillfälliga flöden av exempelvis regnvatten, smältvatten, spolvatten och framträngande grundvatten.
Dricksvatten	Vatten som används för dryck, matlagning och hygien. Det vatten som kommunen tillhandahåller till abonnenter med allmän vattenförsörjning är dricksvatten. Dricksvatten är ett livsmedel.
Enskilt VA	Vatten- och/eller avloppsförsörjning som inte kommunen står för. När vatten- och avloppsförsörjning sker enskilt är det en enskild fastighetsägare eller en vatten- eller avloppsförening som ansvarar för att försörjningen fungerar.
Lag om allmänna vattentjänster	Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV). En lag som reglerar kommunens ansvar att ordna vattentjänster (vatten, spillvatten och dagvatten) för sina invånare.
Reservvatten	Vatten från en alternativ vattentäkt eller ett alternativt vattenverk via ordinarie ledningsnät.
Recipient	Ett vattenområde som tar emot dagvatten eller renat spillvatten.
Skyfall	Stora mängder nederbörd på kort tid, enligt SMHI minst 50 mm på en timme eller minst 1 mm på en minut.
Spillvatten	Förorenat vatten från hushåll och industrier. I ett hushåll kan det vara vatten från toaletter, bad, disk och tvätt. Spillvatten måste renas innan det släpps ut i recipient
Tillskottsvatten	Vatten som hamnar i spillvattenledningar genom till exempel inläckage, stuprör eller dagvattenledningar. Tillskottsvatten behöver inte renas som spillvatten och belastar avloppsreningsverk i onödan.
Vattentjänster	Är ett samlingsbegrepp för vattenförsörjning (dricksvatten) och avledning av avloppsvatten (spillvatten, dagvatten). Allmänna vattentjänster innebär att det är kommunen som ordnar vatten och avlopp.
Verksamhetsområde	Ett geografiskt avgränsat område inom vilket en eller flera vattentjänster har ordnats eller ska ordnas genom en allmän VA-anläggning

Innehållsförteckning

1.	Inledning	5
2.	Koppling till andra styrdokument	6
2.1.	Översiktsplan	6
2.2.	Strategisk VA-planering	6
3.	Den allmänna VA-anläggningen	8
3.1.	Dricksvatten	9
3.2.	Spillvatten	10
3.3.	Dagvatten	10
3.4.	Ledningsnät	11
4.	Skyfallspåverkan	12
4.1.	Översvämning	12
4.2.	Bräddning av avloppsvatten	13
4.3.	Erfarenheter från skyfallshändelsen 2021	13
4.4.	Åtgärder för att minska skyfallspåverkan på allmänna VA-anläggningar	14
5.	Utbyggnad av den allmänna VA-anläggningen	15
5.1.	VA-utbyggnad till befintlig bebyggelse med behov enligt §6	15
5.2.	Områden där behov av allmänt VA kan uppkomma	16
5.3.	VA-utbyggnad till planerad bebyggelse	18
5.4.	LIS-områden	18
6.	Miljöbedömning	20

Bilaga 1 - Miljöbedömning av Tranås kommuns vattentjänstplan

1. Inledning

Vid årsskiftet 2022-2023 infördes krav på att alla kommuner ska ta fram en långsiktig plan för vattenförsörjning och avloppshantering inom kommunen. Planen kallas vattentjänstplan och kravet infördes i *Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster*.

En vattentjänstplan ska innehålla kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses. Planen ska både visa vilka områden som kan komma att anslutas till kommunalt vatten och avlopp samt vilka åtgärder som planeras på ledningsnätet och i andra anläggningsdelar för att försörjningen till befintliga områden ska fungera långsiktigt.

En vattentjänstplan ska också innehålla kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall.

Vattentjänstplanen beslutas av kommunfullmäktige. Kommunfullmäktige ska minst vart fjärde år pröva om vattentjänstplanen är aktuell med hänsyn till behovet av allmänna vattentjänster. Vattentjänstplanen är inte bindande. Det innebär att åtgärder och prioriteringar i planen kan ändras om förutsättningarna för att genomföra dem förändras. Vattentjänstplanen beskriver Tranås kommuns planering för vatten och avlopp inom en tioårsperiod.

Tranås kommun har sedan tidigare en pågående långsiktig planering för sin vatten- och avloppsverksamhet, bland annat genom VA-strategin som antogs av kommunfullmäktige den 26 oktober 2020. Vattentjänstplanen är därför ett sammanfattande dokument som uppfyller lagkraven och samtidigt följer de riktlinjer och beslut om kommunens utveckling som redan beslutats genom andra styrdokument. Hur andra styrdokument påverkar kommunens arbete med vattenförsörjning och avloppshantering, och därmed också vattentjänstplanen framgår av kapitel 2, *Koppling till andra styrdokument*.

2. Koppling till andra styrdokument

2.1. Översiktsplan

En översiktsplan beskriver hur mark- och vattenområden ska användas, till exempel var det ska byggas bostäder, hur områden ska utvecklas och vilka områden som ska bevaras. Översiktsplanen omfattar hela kommunen och är inte bindande. Den idag gällande översiktsplanen antogs av kommunfullmäktige den 13 juni 2022.

Kommunens invånarantal uppgick till cirka 19 000 personer i slutet av år 2022, fördelat på cirka 9 000 hushåll. Närmare 80 % av befolkningen bor i Tranås tätort och 20 % på landsbygden samt i de mindre tätorterna Sommen och Gripenberg. Totalt sett bor över 90 % av befolkningen i de östra delarna av kommunen.

I översiktsplanen planerar kommunen för en tillväxt med 6 000 nya invånare fram till år 2040. Detta innebär bland annat att kommunen avser att skapa förutsättningar för att bygga 3 000 nya bostäder till år 2040.

Kapaciteten i den allmänna VA-anläggningen behöver utredas för att säkerställa att den täcker befolkningsutvecklingen och de nya utbyggnadsområdena som föreslås i översiktsplanen. För att kapaciteten ska vara tillräcklig krävs tekniska effektiviseringar och minskad mängd tillskottsvatten i anläggningen. Detta kräver stora investeringar och för att ekonomin ska vara i balans behövs en långsiktig plan för dessa.

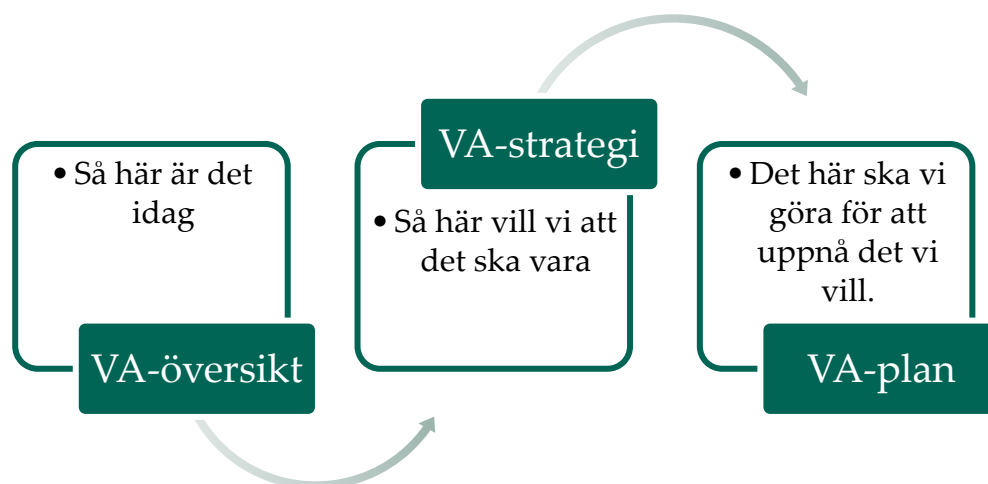
Ett bostadsförsörjningsprogram håller på att arbetas fram för att realisera ambitionerna i översiktsplanen.

2.2. Strategisk VA-planering

Tranås kommun arbetar långsiktigt och strategiskt med frågor relaterade till vatten och avlopp (VA). Arbetssättet brukar kallas strategisk VA-planering. Strategisk VA-planering gör att arbetet med VA-frågor kan bedrivas på ett metodiskt och effektivt sätt. Kommunen har i arbetet med strategisk VA-planering tagit fram en långsiktig plan för sitt arbete med såväl allmänt VA som enskilt VA.

Arbetet har samordnats med kommunens övriga planering och grundar sig i Tranås *Kommunvision 2040*. Ett av målen i visionen är: "Ett hållbart samhälle som växer i balans med sina naturtillgångar."

Tranås kommuns strategiska VA-planering har gjorts i tre steg. De visas i bilden nedan.

Figur 1 Den strategiska VA-planeringen i Tranås kommun består av tre dokument. Dessa kompletteras nu med en vattentjänstplan som sammanfattar de övergripande punkterna från det tidigare arbetet.

VA-översikten är ett underlag till arbete som beskriver hur VA är ordnat i kommunen idag. VA-strategin innehåller en målbild för arbetet och ställningstaganden (strategier) som förklarar hur kommunen ska arbeta för att den ska uppnås. Målbilden är:

I Tranås arbetar vi för att vattenförsörjningen och hanteringen av spillvatten och dagvatten ska vara långsiktigt hållbar.

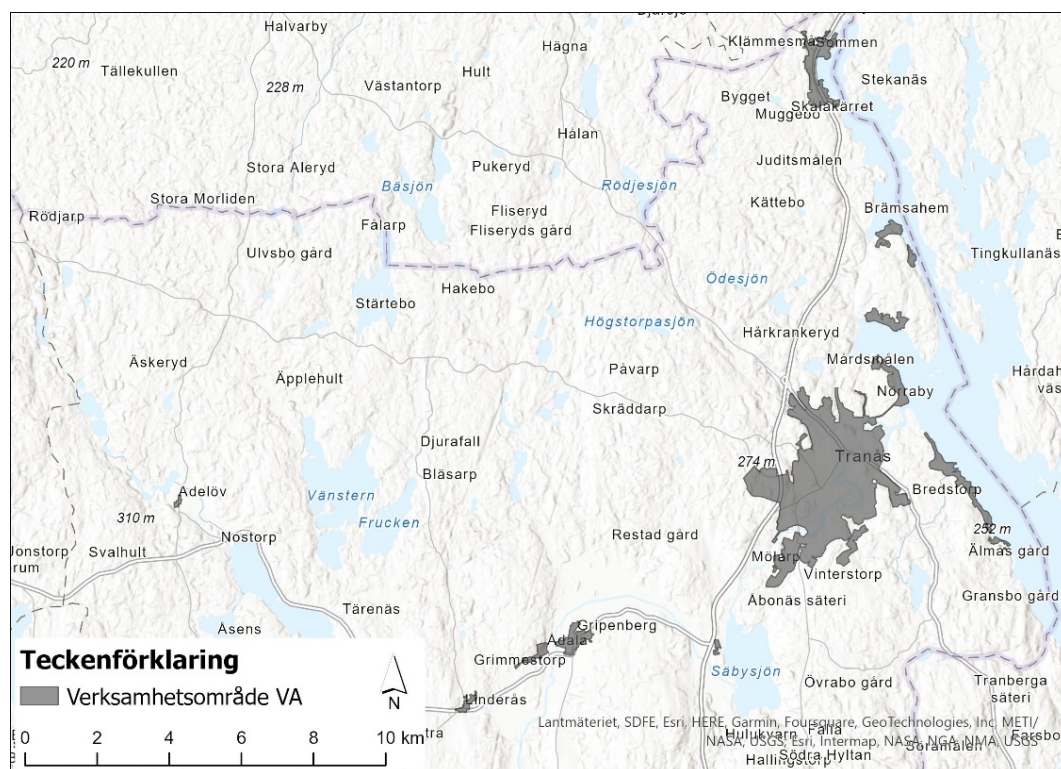
VA-planen är ett internt dokument för långsiktig verksamhetsplanering av kommunens arbete med VA. I VA-planen beskrivs åtgärder som behöver utföras för att följa kommunens VA-strategi och uppnå målet. De åtgärder som bedömts vara relevanta att ta upp i *Vattentjänstplanen* beskrivs översiktligt i kapitel 3, *Den allmänna VA-anläggningen*. Vattentjänstplanen länkar samman den strategiska VA-planeringen och kommunens översiktsplan.

3. Den allmänna VA-anläggningen

Allmänt VA innebär att kommunen levererar dricksvatten och leder bort avloppsvatten (spill- och dagvatten). De allra flesta fastigheterna som har allmänt VA i Tranås kommun ligger inom verksamhetsområde. Det finns också ett antal fastigheter, främst längs överföringsledningarna, som anslutits via avtal. När fastighetsägarna själva ordnar vatten och avlopp kallas det enskilt VA.

Verksamhetsområden kan inrättas för var och en av de tre vattentjänsterna dricksvatten, spillvatten och dagvatten. Inom verksamhetsområde tillgodoser kommunen den aktuella vattentjänsten genom allmänna VA-anläggningar.

I Tranås kommun finns sju verksamhetsområden för dricksvatten och åtta för spillvatten. Inga verksamhetsområden finns ännu för dagvatten men det kommer att tas fram inom ramen för VA-planen.

Figur 2 Verksamhetsområden för vatten och spillvatten i Tranås kommun. I Adelöv finns endast verksamhetsområde för spillvatten.

Hur den allmänna VA-anläggningen (vattenverk, avloppsreningsverk och ledningsnät) ska utvecklas framgår av åtgärder i Tranås kommuns VA-plan. Det är kostsamt att underhålla och bygga ut allmänt VA. Detta är dock nödvändigt för att upprätthålla funktionen i systemen och leva upp till de lagkrav som finns för vatten och avlopp.

Nationellt pratar man ofta om att det finns en underhållsskuld i vatten- och avloppssystemen. Det innebär att många kommuner inte har underhållit sina anläggningar tillräckligt väl. Effekten av det blir sämre funktion och större risk för avbrott, till följd av läckor eller andra brister. Det är mycket mer kostsamt att behöva göra akuta åtgärder än att systematiskt utföra planerat underhåll.

Branschorganisationen Svenskt Vatten publicerade en investeringsrapport i maj 2023 där de gjort en prognos för behovet av investeringar inom VA åren 2023-2040. De har analyserat vilka kostnader som kan förväntas för att upprätthålla VA-anläggningarnas funktion (reinvestering), klara befolkningsökningen, klimatanpassning och uppfylla nya lagkrav. Nationellt beräknas det krävas investeringar i vatten och avlopp på 31 miljarder per år för att klara dessa krav. Reinvesteringar i ledningsnät är den enskilt mest kostnadsdrivande faktorn enligt Svenskt Vatten. Ungefär en tredjedel av investeringsbehovet är reinvestering på ledningsnät.

3.1. Dricksvatten

Tranås kommun försörjs med dricksvatten från en grundvattentäkt i Scoutvik vid sjön Sommen. Sjön står i kontakt med grundvattenmagasinet och kapaciteten i vattentäkten är därför god. Kommunen arbetar med att ta fram ett kontrollprogram för råvatten där syftet är att identifiera trender och övervaka kvaliteten i ett förändrat klimat.

I händelse av att den ordinarie vattentäkten skulle bli obrukbar finns möjlighet att ta vatten direkt från sjön Sommen. Det pågår utredningar för att hitta ytterligare en reservvattentäkt för att öka leveranssäkerheten.

Vattenverk kräver kontinuerligt underhåll för att kunna producera dricksvatten av god kvalitet. För att planera underhållsåtgärderna arbetar Tranås kommun med att ta fram en underhållsplan för vattenverket.

Om det sker en olycka som gör att det inte längre går att leverera dricksvatten i det ordinarie ledningsnätet tillhandahåller kommunen så kallat nödvatten i det akuta skedet. Det innebär att vatten levereras exempelvis i tankar som ställs ut på angivna platser. Tranås har en nödvattenplan från 2015. I den beskrivs hur dricksvattenförsörjningen ska kunna tillgodoses i en nödsituation. Kommunen planerar att uppdatera nödvattenplanen inom de närmsta åren.

Tranås kommun säljer även dricksvatten till Boxholms kommun.

3.2. Spillvatten

Spillvattnet renas vid Tranås avloppsreningsverk. Adelövs kyrkby är det enda samhället som har kommunalt avlopp som inte leds till Tranås reningsverk. Där finns istället ett lokalt avloppsreningsverk. Kapaciteten i båda verken är god i förhållande till antalet anslutna. Kapaciteten på Tranås reningsverk är även tillräcklig för den planerade utbyggnad som ingår i den här planen.

Anläggningarna behöver kontinuerligt underhåll för att fungera väl. Tranås kommun arbetar med att ta fram en underhållsplan för Tranås avloppsreningsverk för att systematiskt genomföra underhållsåtgärder. För att reningen av avloppsvatten ska fungera optimalt är det viktigt att se till att avloppsvattnet inte innehåller kemikalier eller föroreningar som till exempel kan försämra funktionen i de biologiska reningsprocesserna i avloppsreningsverket. Att arbeta förbyggande för att förbättra avloppshanteringen på detta sätt kallas uppströmsarbete. Kommunen har en handlingsplan för detta som uppdateras årligen. Arbetet består framförallt i att informera kommunens invånare och verksamheter om vilka åtgärder som kan förbättra vattenkvalitén, till exempel hur kemikalier ska hanteras.

3.3. Dagvatten

Dagvatten är regn- och smältvatten som avrinner från tak, gator, parkeringsytor och andra hårdgjorda ytor. Dagvatten kan föra med sig föroreningar till recipient och även orsaka problem vid höga flöden.

Hanteringen av dagvatten är en viktig fråga både i den fysiska planeringen och inom VA-verksamheten. Kommunen kommer bland annat att ta fram en handbok för dagvattenhantering i kommunen samt förtydliga ansvarsförhållandena i dagvattenfrågor. Kommunen kommer framöver också införa en separat avgift för dagvattenhanteringen, en dagvattentaxa. Den kommer att gälla inom de framtida verksamhetsområdena för dagvatten.

Kommunen arbetar även med att förbättra dagvattenhanteringen i områden som har kombinerade dag- och spillvattenledningar. Kvarteret Diplomaten, Hubbarp och Ängaryd står näst på tur för sådana åtgärder, enligt framtagna förnyelseplaner för VA-ledningsnätet.

3.4. Ledningsnät

Vatten-, spillvatten – och dagvattenledningar behöver underhållas och förnyas kontinuerligt för att behålla sin funktion. Tranås kommun arbetar systematiskt med detta och har tagit fram en förnyelseplan samt en underhållsplan för ledningsnät, utifrån bedömd status på ledningsnäten. Planerna visar behovet av förnyelse- och underhållsåtgärder på VA-ledningsnäten för de närmaste åren och på längre sikt.

Förnyelsebehovet de närmsta 10–20 åren innebär att dagens förnyelsetakt av vatten- respektive avloppsledningsnäten behöver öka. Teknik- och griftegårdsnämnden har antagit ett mål om att kommunen ska ha en utbytestakt på 1 % årligen. För att klara målet krävs cirka 20-25 miljoner kronor årligen för utbyte av gamla ledningar och klimatanpassning av VA-ledningsnäten.

I vissa delar av kommunens avloppsledningsnät leds dag- och spillvatten i samma ledning, så kallad kombinerad ledning. Detta kan leda till bräddning av orenat avloppsvatten eller översvämning av källare vid kraftiga regn. Tranås kommun arbetar därför med att separera dagvatten från spillvatten i dessa områden.

En vanlig orsak till höga flöden i avloppsledningar är att inläckage och dag- och dräneringsvatten belastar spillvattenledningarna. Detta vatten kallas tillskottsvatten och kan orsaka problem eftersom ledningarna inte är dimensionerade för att ta emot så stora mängder vatten. Detta kan i sin tur leda till översvämningar och skador på fastigheter. Det är ofta svårt att hitta orsaken till tillskottsvattnet.

I Tranås har stora åtgärder genomförts de senaste åren för att minska mängden tillskottsvatten på både kommunens ledningsnät och fastighetsserviser. Trots att mängden tillskottsvatten minskat påverkas reningsverket vid höga grundvattennivåer och/eller hög belastning. Kommunen arbetar med att utreda hur omfattande problemen är och vilka områden som är mest drabbade och därmed i störst behov av åtgärder. I det arbetet kommer även privata fastighetsägare att bli berörda eftersom att alla fastighetsägare har ett ansvar att se över att fastigheten är ansluten på rätt sätt.

4. Skyfallspåverkan

I takt med att klimatet förändras blir det allt vanligare med tillfällen med kraftig nederbörd eller skyfall. Vid skyfall går dagvattenledningarna fulla och markens infiltrationsförmåga minskar, vilket leder till att avrinningen sker på markytan med översvämning som följd.

Skyfall definieras, enligt SMHI, som ett kraftigt regn då det faller minst 50 mm på en timme eller minst 1 mm på en minut. Ledningsnätet kan inte ta emot de stora vattenmängder som uppstår vid kraftigare regn och skyfall. Vid sådana händelser behöver vattnet kunna avledas på markytan istället.

En förutsättning för att kunna avleda dagvatten på markytan vid ett skyfall är att det finns tillgängliga ytor som kan översvämmas utan att bebyggelse eller andra värden skadas. Kommunen har pekat ut markområden i översiktsplanen som bedömts lämpliga att användas som fördröjningsmagasin vid skyfall. Områdena kallas hänsynsområden och ska inte bebyggas.

Mer intensiva och mer frekventa skyfall är bara en av flera effekter av att klimatet förändras. Under år 2023 genomför kommunen en klimatanalys för att identifiera klimatrelaterade sårbarheter. I det arbetet behandlas hela kommunen och all typ av bebyggelse. Analysen ska ligga till grund för en handlingsplan för klimatanpassning för Tranås kommun. Handlingsplanen kommer att vara en del av ett åtgärdsprogram för klimatanpassning i Jönköpings län.

Denna vattentjänsteplan hanterar bara påverkan på den allmänna VA-anläggningen vid skyfall, i enlighet med lagkravet för vattentjänstplaner.

4.1. Översvämning

För bedömning av skyfallspåverkan på allmänna VA-anläggningar används befintligt underlag. Det finns flera lågpunktskarteringar och skyfallsanalyser för Tranås kommun. De baseras alla på ett 100-års regn men har olika detaljeringsgrad och täcker olika geografiska områden. Ett 100-årsregn innebär ett regn som statistiskt beräknas inträffa en gång vart hundra år. Sannolikheten för att ett 100-årsregn ska inträffa är en procent för varje enskilt år, oberoende av när händelsen inträffade senast. Det mest detaljerade underlaget täcker Tranås tätort. För att bedöma om en VA-anläggning påverkas eller ej har anläggningens placering jämförts med förväntat vattendjup vid skyfall, enligt de befintliga underlagen. En anläggnings funktion antas påverkas om den ligger i eller i anslutning till ett område där det maximala vattendjupet efter skyfall blir över 0,1 meter.

Av Tranås cirka 50 stycken anläggningsdelar för vattenförsörjning och avloppshantering är det ett 15-tal som, enligt de analyser som gjorts, ligger i eller i anslutning till områden där analyserna visar att det maximala vattendjupet efter ett skyfall blir minst 0,1 meter. I de flesta fall handlar det om anläggningar som ligger i anslutning till Svartån eller Lillån.

Vissa anläggningar påverkas inte alls eller knappt märkbart vid ett vattendjup på någon decimeter, medan andra anläggningar är betydligt känsligare och får driftproblem redan vid en eller ett par centimeters vattendjup. Därför behöver identifierade anläggningar utredas vidare på detaljnivå för att välja rätt åtgärder.

4.2. Bräddning av avloppsvatten

Bräddning är en nödlösning som innebär att spillvatten, vid extrema flöden eller stopp i ledningarna, kan släppas ut vid ett nödavlopp för att skydda fastigheter från skada. Skyfall kan orsaka så stora flöden att bräddning sker.

I Tranås kommun finns möjlighet till bräddning vid de flesta pumpstationer, vid Tranås avloppsreningsverk samt vid ett antal punkter på ledningsnätet. Sammanlagt kan bräddning till recipient eller dagvattenledning ske på cirka 35 platser. Utöver dessa finns det några bräddpunkter där överskottsvattnet samlas i en tank istället för att släppas ut. Vid vissa bräddpunkter finns fördröjningsåtgärder, till exempel uppsamlingstankar, rörmagasin eller sandfilter.

4.3. Erfarenheter från skyfallshändelsen år 2021

Sommaren år 2021 drabbades Tranås stad av ett kraftigt skyfall med stora översvämningar som följd. I de värst drabbade delarna av staden kom det omkring 120 mm under kvällen och ytterligare cirka 20 mm föll under natten. Precis som kraftiga regn ofta är, var skyfallet år 2021 lokalt där regnmängden varierade stort i olika delar av staden. Områdena Ängaryd och Hubbarp drabbades värst.

Kommunen har undersökt och gjort modeller över avloppssystemet för att få bättre kännedom om status och funktion. Eftersom bebyggelsen är äldre har områdena många kombinerade ledningar där dag- och spillvatten går i samma ledning. Kommunen bygger fördröjningar som utjämnar flödestoppar för att förbättra dagvattenhanteringen i området. I framtiden kommer det också byggas separata dagvattenledningar. I Ängaryd och Hubbarp har kommunen anlagt ett stort dike som kan avleda vatten till Lillån vid skyfall.

4.4. Åtgärder för att minska skyfallspåverkan på allmänna VA-anläggningar

En vattentjänstplan ska innehålla en bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid skyfall. För att funktionen ska bibehållas gäller följande:

- Anläggningarna behöver vara rätt dimensionerade för de vattenmängder de ska hantera.
- Anläggningarna får inte belastas med stora mängder tillskottsvatten.
- Anläggningarna behöver vara översvämningssäkrade.

Flera åtgärder som kommunen redan arbetar med kan minska effekterna av skyfall både på den allmänna VA-anläggningen och på bebyggelse i kommunen. Kommunen bedriver just nu ett arbete med dagvatten, analyserar och åtgärdar områden med stora mängder tillskottsvatten.

Utöver detta behöver översvämningssrisker vid anläggningarna till följd av skyfall analyseras. För att arbeta systematiskt kommer kommunen ta fram en plan för hantering av skyfall, med fokus på de anläggningar som identifierats i den översiktliga analysen som gjorts inom ramen för denna plan.

5. Utbyggnad av den allmänna VA-anläggningen

Den allmänna VA-anläggningen byggs ut i takt med ny bebyggelse samt förtätningar och i områden där befintlig bebyggelse har behov av allmänna vattentjänster. Kommunen har en skyldighet att tillhandahålla vattentjänster till bebyggelse om det finns ett behov utifrån människors hälsa och miljön. Kravet gäller för bebyggelse i ett större sammanhang. Det kan enligt förarbetena till lagstiftningen handla om bebyggelse där 20-30 hushåll ligger samlat. Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för den lagparagraf som reglerar ansvaret att ordna allmänt VA.

5.1. VA-utbyggnad till befintlig bebyggelse med behov enligt § 6

Länsstyrelsen i Jönköpings län har tidigare förelagt Tranås kommun att ansluta fyra områden till allmänt VA. Kommunen anslöt Krämarp och Övrarp år 2017. Smörstorp och Sandvik anslöts år 2020. Det har förekommit intresse från privata aktörer att exploatera i närheten av både Krämarp och Övrarp som en följd av anslutningen till allmänt VA. Områdena är också utpekade som möjliga för utveckling på längre sikt i kommunens översiktsplan. Den privata exploateringen är i dagsläget vilande.

Det finns idag inga beslut fattade om ytterligare VA-utbyggnad till befintlig bebyggelse utanför verksamhetsområde för allmänt VA. Däremot finns detaljplaner utanför verksamhetsområde som kommer att anslutas, se Tabell 3 nedan.

5.2. Områden där behov av allmänt VA kan uppkomma

I Vallstorp samt kring Säbysjön kan det finnas behov av allmänt VA men situationen där behöver utredas för att bedöma det, se Tabell 1.

Tabell 1 Områden där kommunen behöver utreda behovet om att ordna allmänna vattentjänster utifrån människors hälsa eller miljön.

VA-utrednings-område	Bebyggelse i större sammanhang	Behov utifrån Miljö/Hälsa	Kommentar
Vallstorp	Ja	Kanske	Stugområde med låg standard för avlopp. Nu tillåts kretsloppsanpassade avlopp. Det finns många borrhäls vattenbrunnar och det är oklart hur många som kan anläggas. Dricksvattenförsörjningen bör utredas vidare.
Säbysjön (Björnklo, Övrabo, Galtås)	Ja	Kanske	Stugområde där standarden på husen ökar mer och mer. Idag finns det områdesbestämmelser som begränsar byggrätten i området. Behovet av vatten och avlopp i området behöver ses över om byggrätten skulle ändras.
Röhälla	Ja	Kanske	Omvandlingsområde med mycket permanentboende. Området har anslutits till allmänt dricksvatten och spillvatten. Behovet av dagvattenhantering bör utredas vidare.

Kommunen har inte identifierat fler befintliga områden i behov av allmänt VA inom de närmaste 10 åren än de som nämns i Tabell 1. Det finns likväl åtta områden som framöver skulle kunna omfattas av lagkravet, om bebyggelsen där utvecklas. Dessa framgår av Tabell 2.

Utifrån en bedömning gjord av projektavdelningen och bygg- och miljöförvaltningen hösten år 2019 bedöms området Romanäs vara ett område som skulle kunna omfattas av kommunens skyldighet enligt § 6, om detaljplanen för området bebyggs fullt ut. Idag finns ett tiotal obebyggda tomter inom planen. Området har ett eget reningsverk som ägs och drivs av den största fastighetsägaren i området. Om bebyggelse tillkommer i området kommer kommunen i första hand föra en dialog om möjligheterna att ansluta till det. Romanäs och närliggande Löverhult är utpekade som utvecklingsområden i översiktsplanen.

Här krävs dock planläggning för att möjliggöra ytterligare bebyggelse utöver de obebyggda tomterna. Större utveckling av områdena kan innebära att kommunen bedömer behovet av VA-utbyggnad annorlunda. I nuläget planeras ingen planläggning i områdena. Om befintliga tomter bebyggs behöver VA-situationen ses över så att VA ordnas på ett långsiktigt hållbart sätt.

Tabell 2 Områden där kommunen behöver vara uppmärksam på hur bebyggelsen utvecklas för att inte missa att behov uppkommer att ordna allmänna vattentjänster utifrån människors hälsa eller miljön.

Område där bebyggelse-utveckling kan ge behov av allmänt VA	Bebyggelse i större sammanhang	Behov utifrån Miljö/Hälsa	Kommentar
Romanäs	Kanske	Ja	12 obebyggda tomter. Behovet av vatten och avlopp kan behöva ses över.
Kvarnarp	Nej	Kanske	Ej samlad bebyggelse idag. LIS-område. Känslig recipient.
Mickelstorp/ Skog	Nej	Kanske	Låg standard för avlopp idag och husen ligger utspridda. LIS-område. Känslig recipient.
Duvebo	Nej	Nej	Få hus.
Norra Loren	Nej	Nej	Få hus. Gränsar till bebyggelse i grannkommun.
Råssmäte/ Råssmark	Nej	Nej	Enskilda gårdar i rad, ej samlad bebyggelse.
Löverhult	Nej	Nej	Få hus. Utvecklingsområde i översiktsplan.
Trehörningstorp	Nej	Nej	Stugor med låg standard för avlopp.

Om exploatering eller förtätningar blir aktuellt i områdena i Tabell 2 behöver kommunen göra en ny bedömning av om området räknas som ett större sammanhang och om det finns ett behov utifrån miljön eller människors hälsa.

5.3. VA-utbyggnad till planerad bebyggelse

I dagsläget pågår eller planeras detaljplanering inom flera områden i Tranås kommun. Inom de närmsta åren planerar kommunen att bygga ut allmänt VA för nya bostäder i områdena Granelund, Skobo, Tostås och Junkaremålen Backar samt två områden i Älmås, se Tabell 3. Utbyggnadstakten beror dels på de kommunalt uppsatta målsättningarna och marknadens efterfrågan.

Tabell 3 Planerad bebyggelse som kommer att anslutas till allmänt VA när detaljplanerna byggs.

VA-utbyggnadsområde	Motivering
Tostås	Detaljplanering pågår, planen har varit på samråd
Älmås - Sandvik	Detaljplanering, utredning pågår
Skobo	Utredning inför detaljplanering pågår
Junkaremålen backar	Utredning inför detaljplanering pågår
Granelund	Utredning inför detaljplanering pågår
Höganloft Industriområde	Fortsatt utbyggnad. Utredning inför detaljplanering pågår

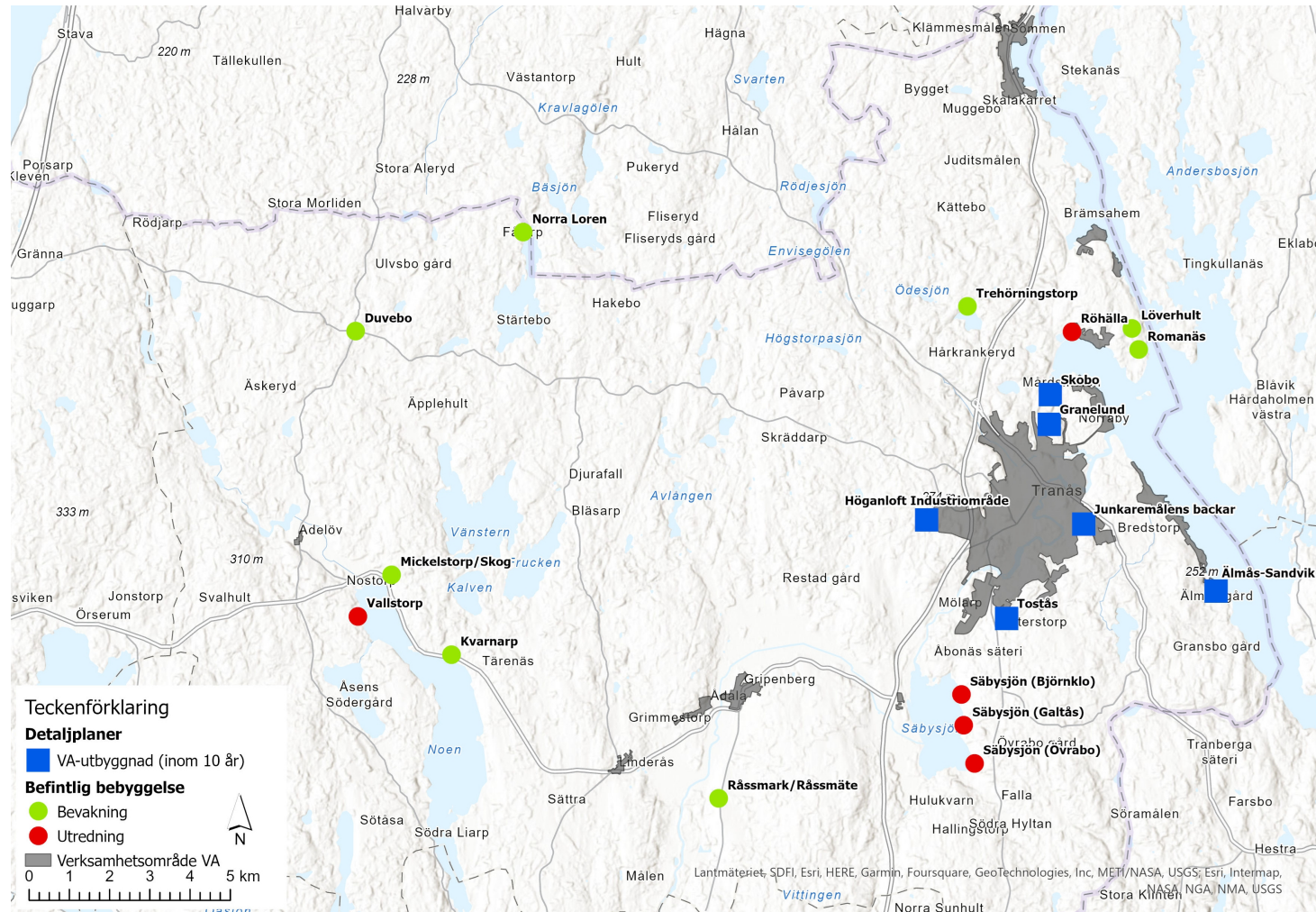
Staden utvecklas inom befintligt verksamhetsområde där det är aktuellt med både kapacitetshöjande åtgärder och utredning kring dagvattensituationen. Exempel på stadsdelar där detta kommer ske är Södra- och Västra utvecklingsområdet, Lillå strand och Bullagärdet samt för enskilda fastigheter finns t ex Backen och Gumsen.

5.4. LIS-områden

Kommunen har pekat ut fyra områden som lämpliga för landsbygdsutveckling i strandnära läge, i översiktsplanen. Områdena omfattar bebyggelse kring sjöarna Noen, Adelövsjön, Sötåsjön och Sommen (i anslutning till Sommens samhälle). Vid sådan exploatering kan det behöva utredas om det finns behov av allmänt VA. I översiktsplanen anges att anslutning till allmänt VA är en förutsättning för att utveckla Sommens samhälle söderut.

Inget av de fyra områdena är prioriterade för bebyggelseutveckling idag och VA-utbyggnad är därför inte aktuellt.

Figur 3 Områden utanför verksamhetsområde för allmänt VA där behov av VA-utbyggnad kan uppkomma samt där VA-utbyggnad planeras.

6. Miljöbedömning

Vattentjänstplaner omfattas av kravet på strategiska miljöbedömningar av planer och program enligt 6 kapitlet i miljöbalken. Det innebär att kommunen ska bedöma om vattentjänstplanen kan innebära betydande miljöpåverkan. En miljöbedömning har tagits fram för vattentjänstplanen och finns i Bilaga 1.

Miljöbedömningen kommer fram till att vattentjänstplanen kan ge en positiv påverkan på miljön genom förbättrad vattenstatus. Ingen negativ miljöpåverkan har identifierats i den strategiska miljöbedömningen.